

Κερκυραϊκές αθλητικές υποδομές στον 21ο αιώνα. Πραγματικότητα-Προοπτική

Το γυμνό τοπίο του αθλητισμού στην Ελλάδα και την Κέρκυρα του 2010

Κεντρική Εισήγηση: Κωνσταντίνας Γογγάκη, Επίκουρου Καθηγήτριας «Φιλοσοφίας του Αθλητισμού» στο ΤΕΦΑΑ του Πανεπιστημίου Αθηνών

Δημοσιεύουμε (σε συνέχει-
Δες) την πολύ ενδιαφέρου-
σα εισήγηση της Επίκουρου
Καθηγήτριας του ΤΕΦΑΑ του
Παν. Αθηνών, Κω/νας Γογγά-
κη: Συνέδριο ΠΕΠΦΑ, Νομ.
Τμήμα Κερκύρας, με θέμα
«Κερκυραϊκές αθλητικές υπο-
δομές στον 21ο αιώνα. Πραγ-
ματικότητα-Προοπτική», 19-
10 Φεβρ. 2010.

Κεντρική Εισήγηση: Κωνσταντί-
νας Γογγάκη, Επίκουρου Καθηγή-
τριας «Φιλοσοφίας του Αθλητι-
σμού» στο ΤΕΦΑΑ του Πανεπιστη-
μίου Αθηνών

«Το γυμνό τοπίο του αθλητι-
σμού στην Ελλάδα και την Κέρκυρα
του 2010: Αποτέλεσμα της υπάρ-
χουσας οικονομικής κρίσης, ή της
έλλειψης φιλοσοφικού στόχου της
πολιτείας για τον αθλητισμό;».

Η μεγάλη οικονομική και κοινω-
νική κρίση που πλήττει τον δυτικό
κόσμο σήμερα, επηρεάζει και την
Ελλάδα, αναδεικνύοντας τις αδυνα-
μίες και τις ελλείψεις του πολιτικού
της συστήματος. Η χώρα καλείται
να διαμορφώσει πολιτικές, ικανές
να την συγκρατήσουν πρώτα, και
στη συνέχεια να την σταθεροποι-
ήσουν. Ο στόχος, επομένως μιας
κάποιας ανάκαμψης, η οποία θα αρ-
χίσει ενδεχομένως να εξακτινώνε-
ται στην κοινωνική ζωή και τις δρα-
στηριότητές της -μία εκ των οποί-

ων είναι και ο αθλητισμός- δεν είναι
ακόμη ούτε ορατός ούτε σαφής. Ει-
δικότερα, ο αθλητισμός, επηρεάζε-
ται άμεσα, καθώς δεν συνιστά την
πρώτη επιλογή στην κατάταξη των
κοινωνικών αναγκών. Είναι λογικό,
κοινωνίες που αντιμετωπίζουν ένα
ευρύ φάσμα προβλημάτων, ως
προτεραιότητα ν' αξιολογούν τα
προβλήματα διαβίωσής τους, περι-
θωριοποιώντας αντίστοιχα άλλες
δράσεις οι οποίες δεν συνδέονται
ευθέως με αυτήν.

Ο αθλητισμός, αντικειμενικά,
δεν συνιστά μία από τις άμεσες
ανάγκες, με αποτέλεσμα να τίθεται
σε δεύτερη μοίρα και να μην ενι-
σχύεται οικονομικά. Ωστόσο, καθέ-
νας γνωρίζει ότι η ύπαρξη και η
εφαρμογή του αθλητισμού προ-
ϋποθέτουν υλικοτεχνικές υποδο-
μές, καθώς, όπως ο τουρισμός και η
ναυτιλία, εξαρτάται από τις υποδο-
μές, χωρίς τις οποίες ατονεί και
συρρικνώνεται. Γεννιούνται, επο-
μένως, ορισμένα θεμελιώδη ζητή-
ματα σχετικά με το παρόν και το
μέλλον του ελληνικού αθλητισμού,
τα οποία η πολιτεία πρώτα και οι
αρμόδιοι φορείς ύστερα, καλούνται
ν' αποσαφηνίσουν. Τι, επακριβώς,
ορίζεται από την πολιτεία ως «ελ-
ληνικός» αθλητισμός; Πού εστιάζε-
ται το ενδιαφέρον της πολιτείας;
Ποία είναι η ιεράρχησή του ανάμε-

σα στις υπόλοιπες προτεραιότητες;
Συνιστά, εν προκειμένω, για την
πολιτεία ο αθλητισμός μια αξία, ή
μήπως συνιστά μια απαξία;

Η απάντηση είναι κάπως αυτα-
πόδεικτη: Εάν μέχρι τώρα είχε αντι-
μετωπιστεί ως αξία, θα είχε ήδη δη-
μιουργηθεί μια αθλητική υποδομή,
η οποία θα μπορούσε στη δεδομέ-
νη φάση, της κρίσης, να κινήσει τον
αθλητισμό, λόγω κεκτημένης ταχύ-
τητας. Δεν υπάρχει, ωστόσο, κάτι
κεκτημένο στο χώρο του αθλητι-
σμού, αντιθέτως, στην παρούσα
φάση απακαλύπτεται, μάλλον, ένα
γυμνό αθλητικό τοπίο, που αναδει-
κνύει ότι μέχρι τώρα οι κυβερνήσεις
δεν επένδυσαν σε αυτόν ως αξία ή
ως ανάγκη της καθημερινότητας
των ανθρώπων. Αντιθέτως, στην
Αθήνα, εν προκειμένω, που «φιλο-
ξενεί» τα πέντε εκατομμύρια του
πληθυσμού της Ελλάδας, μπορεί να
ξεφυτρώνει κάποιο Κέντρο Αποτο-
ξίνωσης ναρκωτικών και αλκοολι-
σμού, δεν ξεφυτρώνει όμως κανέ-
να Αθλητικό Κέντρο. Όσο για τον
αθλητισμό στην Αθήνα ή έστω για
έναν περίπατο που θα ήθελε κανείς
να κάνει για να ξεμουδιάσει από την
καθιστική ζωή του, κινδυνεύει ακό-
μη και να μην επιστρέψει σώος, εί-
τε από τα τρελά οχήματα, είτε από
τους παραβατικούς της τρελής
πρωτεύουσας.

Στην Κέρκυρα, ευτυχώς, η φύση έχει αναλάβει να αναπληρώνει τις ελλείψεις της πολιτείας, δίνοντας τη δυνατότητα να πάει κανείς ένα περίπατο στη Γαρίτσα ή μια βουτιά στη θάλασσα. Πέραν, όμως, αυτού, ποια είναι η γενικότερη αθλητική υποδομή του νησιού, τόσο σε έμψυχο υλικό, όσο και σε μέσα άθλησης; Η σημερινή Κέρκυρα δεν είναι παρά μια παλιά αρχόντισσα ντυμένη με τσεργούλια, τα οποία δείχνουν την πλήρη κακοποίηση της από την πολιτεία. Μια φίνα αριστοκράτισσα, που, όμως, αντί ν' αξιοποιηθεί, αποτελώντας δια παντός κόσμημα, κάθε της ομορφιά υπαρπάχτηκε άτσαλα. Η σημερινή της παρακμή δεν είναι τυχαία. Οι αθλητικές της υποδομές είναι ελάχιστες, συγκριτικά με το συνάλλαγμα που εισρέει από το νησί στο ταμείο του κράτους, ενώ και αυτές, χρόνια τώρα, παραμένουν στα ίδια εξασθλιωμένα υλικοτεχνικά επίπεδα, χωρίς συντήρηση ή σύγχρονες προδιαγραφές, και μερικές φορές χωρίς καν συνθήκες ασφαλείας.

Αυτό από μόνο του, δεν αποτυπώνει την ανυπαρξία ενδιαφέροντος εκ μέρους της πολιτείας για τον αθλητισμό στην Κέρκυρα; Είναι, όμως, άραγε, αυτή η απουσία και η αδιαφορία, κάτι που εντοπίζεται μόνο στον αθλητισμό, ενώ στους υπόλοιπους κοινωνικούς τομείς, δρόμους, μετακινήσεις, σχολεία, δημόσια διοίκηση, νοσοκομείο, εκδηλώνεται ο σεβασμός που οφείλει η πολιτεία να εκφράζει προς τον πολίτη; Η Κέρκυρα, όπως και η Ελλάδα του 2010, βρίθκει θεσμικών προβλημάτων, ενώ δεν έχει ακόμη δημιουργηθεί η συλλογική συνείδηση μεταξύ των πολιτών της που θα μπορούσε να την προασπίσει. Αν, επομένως, επικρατούν νοσηρές τάσεις σε όλους τους κοινωνικούς τομείς, πώς θα μπορούσε ο αθλητισμός να είναι καθαρός, διαυγής και απαστράπτων;

Αύριο το δεύτερο μέρος

Κερκυραϊκές αθλητικές υποδομές στον 21ο αιώνα. Πραγματικότητα-Προοπτική

Το γυμνό τοπίο του αθλητισμού στην Ελλάδα και την Κέρκυρα του 2010

Κεντρική Εισήγηση: Κωνσταντίνας Γογγάκης, Επίκουρου Καθηγήτριας «Φιλοσοφίας του Αθλητισμού» στο ΤΕΦΑΑ του Πανεπιστημίου Αθηνών

Β' μέρος

Το γυμνό τοπίο στο σύγχρονο ελληνικό αθλητισμό δεν είναι αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης μόνο, αλλά και μιας πολιτείας που παραπαίει σε πολλούς τομείς, και στον αθλητισμό. Ο αθλητισμός δεν είναι κάτι ανεξάρτητο από την κοινωνία, αλλά, αντιθέτως, ως κοινωνική έκφραση, αντανακλά το σύστημα αξιών της. Εάν οι αξίες και τα κοινωνικά πρότυπα βασίζονται στις αρχές του ανταγωνισμού, του ωφελιμισμού, του εύκολου πλουτισμού, και του υποκειμενισμού, τότε και ο αθλητισμός θα αναπαράγει αυτά τα αξιακά πρότυπα.

Είναι βέβαιο, ωστόσο, ότι πρέπει να προσδιοριστεί, έστω στοιχειωδώς, η σημασία του. Ο τεχνολογικός και καταναλωτικός πολιτισμός, έχουν αντικαταστήσει την ανθρώπινη κίνηση με την τεχνολογία, και έτσι ο αθλητισμός είναι αναγκαιότητα, πλέον, για κάθε πολίτη. Μπορεί παλαιότερα ν' αποτελούσε πολυτέλεια, σήμερα όμως, η ακινησία, η παχυσαρκία των Ελλήνων, η ελαχιστοποίηση της κοινωνικής ζωής, ο καταναλωτικός πολιτισμός, τον έχουν καταστήσει βασική ανάγκη. Είναι δικαίωμα των πολιτών και υποχρέωση της πολιτείας. Η ύπαρξη υποδομών για άθληση αποτελεί ένα κριτήριο της ποιότητας της ζωής. Εξάλλου, ο αθλητισμός ως δραστηριότητα συμβάλλει στη βελτίωση του καθημερινού πολιτισμού. Επομένως, η πολιτεία αντί να προσβλέπει στην ανάδειξη του εθνικού της μεγαλείου μέσα από τις όποιες αθλητικές επιτυχίες, πρέπει να δει και την αναγκαιότητα της κίνησης των νέων και των ενηλίκων, την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, και την ευχαρίστηση που μπορεί να προσφέρει η επαφή με το φυσικό σώμα και τη φύση.

Ας υποθεθεί ότι η πολιτεία ενδιαφέρεται για τον αθλητισμό κορυφής. Δεν πρέπει, όμως, αυτός να συνιστά παράγωγο μιας ηλαιοειδούς λαϊκής αθλητικής βάσης και όχι μιας ελίτ; Η ενίσχυση της λαϊκής άθλησης, και όχι ορισμένων μόνο περιπτώσεων αθλητών, θα μειώσει το χάσμα μεταξύ των λίγων πρωταθλητών και των υπολοίπων. Σήμερα το «ελληνικό αθλητικό οικοδόμημα» έχει τη διάταξη της αντεστραμμένης πυραμίδας. Μήπως πρέπει το τρίγωνο αυτό ν' αποκτήσει μια ευρύτερη βάση, ώστε να μη στηρίζεται, πλέον, ολόκληρη η αθλητική πυραμίδα στη μύτη της;

Εξάλλου, θα πρέπει να προσδιοριστεί η αξία της αθλητικής δραστηριότητας για κάθε ηλικία. Προτεραιότητα έχουν βέβαια οι νέοι, οι οποίοι κατακλύζονται σήμερα από υποχρεώσεις, ενώ η ενασχόληση με τον αθλητισμό δεν προσμετράται σ' εκείνες που θα τους δώσουν εφόδια για το μέλλον. Μέσα στο φορτωμένο σχολικό πρόγραμμα οι ώρες Φυσικής Αγωγής είναι ελάχιστες, ενώ τα παιδιά ασθμαίνουν ν' ανεβούν τη σκάλα του σχολείου τους και έχουν γίνει ευτραφή. Η επιθετικότητα μεταξύ των παιδιών έχει λάβει εκρηκτικές διαστάσεις, ενώ υποκατάστατο της ανυπαρξίας κοινωνικών επαφών είναι το κάνιναμα, το αλκοόλ, τα ναρκωτικά, και στην καλύτερη περίπτωση το χαοτικό διαδικτυο. Κι ενώ στα σχολεία του εξωτερικού είναι υποχρεωτική η εκμάθηση της κολύμβησης-κι ασ μην έχουν επαφή με θάλασσα, αντιθέτως, στην τριγυρισμένη από παντού με θάλασσα Ελλάδα, μικρά παιδιά και ενήλικες χάνονται κάθε καλοκαίρι από πνιγμό, εξ αιτίας του ότι δεν έχουν μάθει να επιπλέουν.

Το σχολείο δεν συνιστά μόνο χώρο ανίχνευσης ταλέντων, αλλά έχει αξία το παιχνίδι, η ψυχαγωγία, η χαρά, η συνεργασία, που καταπραΰνουν τον στοματισμό της ηλικίας αυτής, σε αντίθεση με την εμμονή στην πρωτιά, που ενισχύει τον εγωισμό τους. Είναι άλλο να προσπαθεί κανείς να πετύχει στον αθλητισμό το καλύτερο που μπορεί, και άλλο να επιδιώκει μετά μανίας να βγει πρώτος. Η υπερβολή στον αθλητισμό υποθάλλει επιλογές όπως τα φαρμακευτικά μέσα για το ρεκόρ, ενώ η αντιμετώπιση του αθλητισμού σαν κερδοφόρα επιχείρηση, δεν ενισχύει την αυθεντική φύση του παιχνιδιού, αλλά την υπονομεύει. Εξάλλου, η μονομέρεια στον αθλητισμό, διαμορφώνει έναν μονοδιάστατο άνθρωπο, επισημαίνει ο Μαρκούζης, ο οποίος επενδύει στη σωματική του μόνο υπόσταση, ενώ ο άνθρωπος είναι δισυπόστατο ον. Η μονομέρεια στον αθλητισμό όχι μόνο εμποδίζει τον άνθρωπο να αναπτύξει και τις άλλες ικανότητές του, αλλά κατακερματίζει και τον κοινωνικό ιστό.

Εξάλλου, η αθλητική ανάπτυξη της γειτονιάς, θα μπορούσε να συμπληρώνει τα κενά του σχολείου, δίνοντας και την αίσθηση της ομάδας ή ότι ο νέος δεν έχει χάσει την ταυτότητά του. Ωστόσο, δεν έχει συνειδητοποιηθεί από τις ελληνικές κυβερνήσεις ο σημαντικός ρόλος του αθλητισμού ως υφάλου, στις έντονες αλλαγές της ηλικίας, των εφήβων κυρίως, παρά την έκρηξη βιαιότητας που εκδηλώνεται. Η δια της παιδείας και δια του αθλητισμού χαλιναγωγήση της επιθετικότητας των νέων, αποτελεί αναξιοποίητο ζήτημα έως τώρα. Η παραβατικότητα, ωστόσο, που εκδηλώνουν οι νέοι της Ελλάδας σήμερα, οφειλόμενη στη παθολογία του συστήματος, μπορεί δια της φυσικής δραστηριότητας να προλαμβάνεται, αντί ν' αντιμετωπίζεται κατασταλτικά και εκ των υστέρων. Η ώθηση προς τον αθλητισμό είναι αναγκαία, τόσο για την απόσπαση των νέων από την προσήλωσή τους στην ηλεκτρονική τεχνολογία, που τείνει να γίνει εξάρτηση, όσο και για την αντιμετώπιση του προβλήματος της παραβατικότητας που τείνει να λάβει τις διαστάσεις

χιονοστιβάδας. Είναι αναγκαία και για έναν ακόμη βασικό λόγο, να μη χάσει ο άνθρωπος την επαφή με το ίδιο του το σώμα, καθώς η αχρησία των μελών του μόνο σε εκφυλιστικά φαινόμενα μπορεί να οδηγήσει την ανθρώπινη φύση.

Τα παραπάνω αναδεικνύουν την αναγκαιότητα διαμόρφωσης μιας υποτυπώδους, έστω, αθλητικής φιλοσοφίας και μιας σοβαρής αντιμετώπισης των ελλείψεων των υλικοτεχνικών υποδομών άθλησης, από την ενίσχυση των οποίων έχει πολλά η πολιτεία και η κοινωνία να κερδίσουν. Για την ώθηση, όμως, προς τον αθλητισμό και για την αξιοποίηση της υλικοτεχνικής υποδομής, προϋπόθεση είναι η αντιμετώπιση του μεγαλύτερου προβλήματος των νέων της Ελλάδας, της ανυπαρξίας ελεύθερου χρόνου. Η έλλειψη του σήμερα σε ποσοστό που ανέρχεται στο 69% εμποδίζει ολοσχερώς την όποια ενασχόληση του νέου με τον αθλητισμό, προξενώντας ταυτόχρονα μεγάλα κοινωνικά προβλήματα.

Οφείλει κανείς, επομένως, να έχει 'δράση συνείδηση', κατά τον Ηρόκλειτο, να διαθέτει δηλαδή κριτικό πνεύμα και να είναι ενεργός πολίτης, ώστε να διαμορφώσει το κατάλληλο διεκδικητικό πλαίσιο. Ο αθλητισμός συνιστά κοινωνικό αγαθό, και πρωτίστως θα πρέπει να αναπτυχθεί ο στόχος για ένα αθλητικό κίνημα λαϊκό. Εξάλλου: 1. Για την αποτελεσματική διεκδίκηση των υλικοτεχνικών υποδομών και την ανάπτυξη του σωματειακού αθλητισμού, είναι αναγκαία η ανάδειξη στις διοικήσεις των σωματείων ανθρώπων α) με γνώση του αντικειμένου (όχι μόνο εμπειρική), και β) με ευαισθησία και υψηλή συναίσθηση της αποστολής και της ευθύνης τους, καθώς καλούνται να διαχειριστούν κυρίως νέες ψυχές, τα παιδιά μας, σε μια κρίσιμη μάστιγα για την κοινωνική τους διαπαιδαγώγηση και την ανάπτυξή τους φάση. Και επειδή ο αθλητισμός είναι κοινωνικό αγαθό, οι αθλητικές υποδομές, που θα διεκδικηθούν οφείλουν να έχουν δημόσιο χαρακτήρα, και όχι να ανήκουν αποκλειστικά σε ένα σωματείο, επειδή οι ιδιόκτητες εγκαταστάσεις θα ενισχύσουν την ιδιωτικοποίηση του αθλητισμού. 2. Επίσης, σε επίπεδο φορέων, είναι αναγκαία η

διεκδίκηση από τους τοπικούς φορείς (νομαρχία, δήμο), αθλητικών εκδηλώσεων πανελληνίας εμβέλειας (π.χ. τελικές φάσεις πανελληνίων πρωταθλημάτων παιδων, κορασίδων, εφήβων, νεανίδων), ανάλογες με τις δυνατότητες των ήδη υπάρχουσών υποδομών, ώστε να αναδειχθεί το πρόβλημα και μέσα από την ανάδειξη του να διεκδικηθούν αθλητικές υποδομές για τη διοργάνωση εκδηλώσεων ανώτερου επιπέδου. 3. Επιπλέον, προκειμένου να οδηγηθεί η Κέρκυρα και σε μορφές εναλλακτικού τουρισμού πανευρωπαϊκής εμβέλειας (π.χ. τουρισμού τένις), προϋπόθεση είναι η διεκδίκηση διοργανώσεων του εθνικού αθλητισμού, ανάλογων με τη δυνατότητα των ήδη υπάρχουσών υποδομών.

Υπάρχει, επομένως, δυνατότητα να επιτευχθούν πολλά. Αρκεί η πολιτεία να το θέλει. Προϋπόθεση, όμως, όλων αυτών είναι να υπάρξουν ριζικές ανατροπές, και, κυρίως, η ανασύσταση του ρόλου της παιδείας, προκειμένου ν' αναμορφωθεί το σύστημα αξιών της κοινωνίας. Τότε μόνο θα αντικατασταθούν τα πρότυπα επιτυχίας, από πρότυπα αξίας, τόσο στην κοινωνία, όσο και στον αθλητισμό.